

HET WOORD VAN HET JAAR EN HET GENOT VAN HET LICHAAM van tentsletje (2010) naar knuffelcontact (2020)

Lieven Jonckheere
17 december 2020

In 2003 werd in Nederland voor het eerst een verkiezing van Het Woord Van Het Jaar georganiseerd. Pas vanaf 2010 werden aparte verkiezingen in Nederland en België georganiseerd. En die brachten meteen een pijnlijk verschil tussen noord en zuid aan het licht.

Van de Hollandse 'gedoogregering' en het Vlaamse 'tentsletje' ...

In Nederland was Het Woord van 2010 'gedoogregering' – dit is een minderheidsregering, toen die van de liberale Rutte, die gesteund wordt door een partij die niet tot de regering behoort maar haar besluiten gedooft, toen de extreemrechtse Wilders. Dat toonde nog maar eens hoe politiek correct men in Holland op maatschappelijk vlak altijd wil zijn. 'Gedoogregering' lag inderdaad in de lijn van vorige Woorden Van Het Jaar. Met uitzondering van 'swaffelen', in 2008. Volgens taaldeskundigen was dat 'swaffelen' of "herhaaldelijk aantikken met een slappe penis van andermans lichaam of een voorwerp" echter alleen maar verkozen geraakt omdat er massaal was gelobbyd en had Het Woord van 2008 in Nederland eigenlijk 'kredietcrisis' moeten zijn. En inderdaad, wie herinnert zich nog de Hollandse student die de Taj Mahal swaffelde? Terwijl iedereen zich, de huidige coronacrisis ten spijt, nog maar al te goed de kredietcrisis herinnert. We swaffelen inderdaad van crisis naar crisis.

Het Eerste Vlaamse Woord Van Het Jaar Ooit circuleerde al een tijdje in de coulissen van muziekfestivals, toen het, in 2010 werd geopenbaard, in een Journaalreportage over de festivalenquête van jongerenradiozender Studio Brussel. Dat woord verried meteen welke genotzuchtige wezens vrouwen voor mannen blijkbaar waren: 'tentsletje' of "een jonge vrouw die op festivalcampings met meerdere mannen in haar tent seks heeft". 'Tentsletje' prijkt nog altijd in het Van Dale woordenboek, als een 'belgicisme'; het overleefde dus de verplichte proefperiode van drie tot vier jaar. En dat ondanks hevige kritiek van onder andere het Vrouwen Overleg Komitee (VOK), dat vond en vermoedelijk nog altijd vindt dat het "seksisme weer sexy maakt: mannen mogen wisselende seksuele contacten hebben, maar vrouwen die hetzelfde doen, moeten blijkbaar nog altijd sletten zijn."

... naar de Hollandse 'anderhalvemetersamenleving' en het Vlaamse 'knuffelcontact'

Het laatste Woord Van Het Jaar 2020, dat zopas werd bekend gemaakt, bevestigt in eerste instantie dat men in Nederland vooral taal schept om maatschappelijke verhoudingen te regelen, terwijl wij dat in Vlaanderen eerder lijken te doen om iets van de man-vrouwverhouding te vatten. Het toont echter ook dat er in tien jaar tijd zowel maatschappelijk als seksueel alsminder gedooft wordt.

Uiteraard zit de coronacrisis daar voor iets tussen, als een katalysator. Die doet echter niet alleen afstand houden, op elk vlak. Maar, daarmee samenhangend, doet ze ook taal scheppen. Zo kon Ton den Boon meer dan 1000 nieuwe coronagerelateerde woorden verzamelen en bundelen in "De taal van het nieuwe normaal". Zowel in Nederland als in Vlaanderen waren de meeste van de twintig genomineerde woorden voor de verkiezing van het nieuwe woord van 2020 dan ook coronawoorden. En wat blijkt, uit die nieuwe coronawoorden, uit Het Woord van 2020?

Dat Nederland maatschappelijk-politiek eern stuk minder tolerant is geworden: de ‘gedoogregering’ van 2010, waarin gezwoven vijanden vrolijk met elkander sliepen (verleden tijd van ‘slapen’), is in 2020 geëvolueerd naar een **‘anderhalvemetersamenleving’**, waarbij “de publieke ruimte en publiek toegankelijke locaties zo zijn ingericht dat burgers ten minste anderhalve meter afstand tot anderen kunnen bewaren, met name ter voorkoming van virusepidemieën” (Van Dale). Een blijvertje?

In Vlaanderen is het dan weer het genot dat alsmaar minder lijkt gedoogd te worden: het ‘tentsletje’ van 2010 heeft zich in 2020 maatschappelijk weten te integreren, als een **‘knuffelcontact’** of “die ene persoon, buiten de eventuele leden van je gezin, met wie je nauw (fysiek) contact mag hebben, met name tijdens de coronacrisis.” We veronderstellen dat dit nog altijd in dat tentje mag.

Merkwaardig aan ‘knuffelcontact’ is hoe snel het woord geadopteerd is geworden. Nog voor zijn verkiezing tot Het Woord van 2020 haalde het al het Van Dale woordenboek. Dat gebeurde zelfs meteen nadat het voor het eerst officieel was uitgesproken, begin oktober 2020, door de nieuwe minister van volksgezondheid Frank Vandenbroucke (voordien, in de regering Wilmès, had men het altijd over ‘nauwe contacten’, de vertaling van het Franse *contact rapproché* – er is geen Franstalig equivalent van ons ‘knuffelcontact’, de Chinezen zouden ons dit woord te benijden). Zelden werd een woord zo snel, zo zonder enige terughoudendheid door een hele taalgemeenschap opgepikt, zelden bleek een woord zo snel woordenboekrijp. De coronacrisis heeft een gat in de taal bloot gelegd, zo stellen taaldeskundigen verrast vast – een gat dat blijkbaar zo snel mogelijk dient gedicht te worden. Met “eindelijk eens een positief woord”. Met een woord dat ook nog eens “mooi is, omwille van het binnenrijm”: in ‘knuffelcontact’ hoor je twee keer de letter ‘k’. Blijkbaar scoort dat soort woorden hier, als het erom gaat om het gat in de taal te dichten. Daarbij verwijzen die taaldeskundigen naar vroegere Vlaamse Woorden Van Het Jaar zoals ‘kraamkost’, ‘koesterkoffer’, ‘samsonseks’. Mogen wij verwijzen naar kinderwoorden als ‘mama’, ‘papa’, ‘pipi’ en ‘kaka’?

Overhaaste adoptie dus van een nieuw woord, om het door de coronacrisis blootgelegde gat in de taal zo snel mogelijk te dichten. Een positief én een mooi woord. Maar toch vooral ook een woord dat het “woest en obsceen van alles en iedereen op het festival om zich heen genietende tentsletje” reduceert tot het “met mate, met heel veel mate, met één maatje in zijn of haar bubbel genietende ‘knuffelcontact’”.